

בס"ר

לְבַנְנוּ נְחֻמָּן מְבַרְסָלָה

בְּחַלְדָּיָה

טוב להגיד ולשיר

נְנַחֵם נְחַמְּנוּ מְאֻמָּן

לזכות לכול הישועות

רבנו נחמן מברסלב פירושים על פרשת "בהר"

שנת שבתון יהיה לארץ

(ויקרא כ"ה, ה')

עקר דין הפקר נלמד משמטה כמבאר בגמרא שלמדו מפסוק והשביעת תשמטנה ונטשתה וכו' וכמובא בשלחן ערוך שצריך להפקיר בשמטה וכו'. כי שמטה בחינת שבת כמו שכתוב שנת שבתון יהיה לארץ וכמו שפרש רש"י כמו שבת בראשית וכו'. הינו שבשנה השביעית נמשך קדשת שבת על הארץ ועל-כן כל הפרות ותבואת הארץ הם הפקר לכל כי מתבטלין כל הפעולות משתנות וכל הדעות משנות ונכללין באחדות הפשוט ועל-כן כל התבואה הפקר לכל. כי אסור שיהיה שום הקפדה ושנוי דעה על התבואה בשנה השביעית לומר שזאת התבואה שיה' לבעל שדה זה וזאת התבואה שיה' לבעל שדה אחר שזהו בחינת פעולות משתנות ושנוי דעות כי עכשו הכל שוין כי נכללת הארץ אז בבחינת שבת ששם נכללין כל הפעולות משתנות יחד באחדות הפשוט ששם הכל כלולין יחד ואסור שיהיה שום שנוי דעה והקפדה ביניהם. ועל-כן אז אסורים כל עבודת הארץ כמו שכתוב שדה לא תזרע וכו' שנת שבתון יהיה לארץ כי אז בחינת שבת שאז מתבטל בחינת עבד מטי"ט ונכלל בבחינת בן בחינת ניהא ומחמת שעקר העבודות נאחו ביותר בבחינת הארץ ששם כל העבודות הקשות שנמשכו על-ידי הטא אדם הראשון שנגזר ארוחה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה וכו' על-כן שם צריכין עקר התקון. על-כן עקר אסור עבודה בשמטה הוא בעבודת הארץ לבטל משם בחינת עבודת על-ידי בחינת שבת. וכן כל בטול הפעולות משתנות הוא בתבואת הארץ שאסור לכל אחד להחזיק בתבואתו באלו היא שלו לבהו ולהקפיד חס ושלום על חברו שלא לאכל ממנה שזהו בחינת שנוי דעה בחינת פעולות משתנות. ועכשו בשמטה אסור כל זה כי עכשו צריכין להמשיך קדשת שבת על הארץ כי אז מתבטלין כל הפעולות משתנות שהם בחינת כל השנוי דעות ונכללין כאחד בבחינת אחדות הפשוט ואז מתבטל כל העבודות. (לקוטי הלכות – הלכות פריקה וטעינה ד' – אות ו')

והיתה שבת הארץ

(ויקרא כ"ה, ו')

וזה בחינת שמטה ויובל שהם בחינת שבת כמו שכתוב והיתה שבת הארץ וכו' בחינת הארת הרצון, ועל-כן הכל הפקר, זה רמז על הארת הרצון שמתפשט הארת הרצון כל-כך עד שאין אחד מקפיד לצמצם בשלו רק הכל הפקר כי אין שום צמצום כלל רק רצון פשוט בכל העולם ואז המצוה להניח אפלו לבהמות לאכל תבואת השדה כמו שכתוב ולבהמתך וכו' תהיה כל תבואתה לאכל כי עקר הארת הרצון הוא על-ידי האכילה (דהינו שיאיר לו הרצון בעת האכילה, וישתוקק ויכסף מאד אליו יתברך ברצון מכל, בלי שום ידיעה, שלא ידע כלל מה הוא רוצה – עיין בלקוטי מוהר"ן ב', סימן ז'). וזה שאמרו רבותינו ז"ל לענין שביתת בהמה תן לו נוח שיהיה תולש ואוכל הינו כנ"ל כי על-ידי האכילה מתגלה הארת הרצון כנ"ל ואפלו בבהמה אף-על-פי שאין שיה' שם הארת הרצון ממש אף-על-פי-כן מאחר שמתגלה הארת הרצון בשעת אכילה על-כן אפלו בבהמה יכול להשתלשל איזה בחינה של הארת הרצון והעקר על נפש המגלגל שהוא אדם ממש שעליו מאיר הארת הרצון כדי לנקותו ולהעלותו וכו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן: ועל-כן בשמטה ויובל אסור לעבד שום עבודה בשדה כי אז מתבטל העבודות לגמרי כי הם בחינת שבת בחינת הארת הרצון. (לקוטי הלכות – הלכות שכירות פועלים ב' – אות ה')

וכי-תמכרו ממכר לעמיתך

(ויקרא כ"ה, י"ד)

כל העסקים והמלאכות והמשא ומתן שכלולים בל"ט מלאכות כלם בשביל לברר ניצוצות הקדושים כידוע, ועקר הברור על-ידי שזוכר את ה' יתברך בשעת המשא ומתן, כמו שכתוב (דברים ח'): "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". ועל-כן צריכין לעסק במשא ומתן עם ישראל דיקא, כמו שכתוב (ויקרא כה): כי תמכרו ממכר לעמיתך – מכר, או קנה מיד עמיתך – תקנה, כמו שדרשו רבותינו ז"ל ומובא בפרוש

ועל-כן ראוי להשתדל בכל מה דאפשר בשחולף בדרך או עוסק במשא ומתן בביתו, שיתחבר עם כשרים והגונים ויהיה רגיל בכל פעם לדבר עמהם בדברי תורה ויראת שמים באפן שיזכיר את חברו או חברו יזכיר אותו בכל יום מהתכלית האחרון, וכמו שכתוב בזהר הקדוש שאסור לילך בדרך כי אם כשיש עמו אחד שיעסק עמו בדברי תורה. ואפלו אם אינו מוצא חברים כאלו בשעת המשא ומתן, על כל פנים צריך הוא לזהר במחשבתו שלא ישבח בה' יתברך בשעת המשא ומתן, ויהיה משתוקק תמיד ברצון חזק להמשיך את עצמו ואת חבריו העוסקים עמו לה' יתברך ותורתו, כי זה כל פונת ה' יתברך שמסבב עסקי המשא ומתן והמלאכות בעולם שהכל בשביל ברורים כנ"ל. והעקר שעל-ידי המשא ומתן ועסקים מתחברים בני אדם זה עם זה עד שסוף כל סוף יתגבר האמת שבלב כל אחד מישראל וימשיך אחד את חברו עד שישבו כלם לה' יתברך ותורתו. (לקוטי הלכות - הלכות בית הכנסת ו' - אות כ"ד)

אל תונו איש את אחיו

(ויקרא כ"ה, י"ד)

כלל ויסוד כל התורה בלה, הוא שצריכין לזהר מאד לבלי להטעות את עצמו בזה העולם, כי העולם הזה מטעה את האדם לגמרי, וכמו שפכל הקנינים והמשא ומתן, צריכין להיות נזהר מאונאות והטעאות, כמו כן בעקר הקנין של האדם בעולם הזה, שהוא לקנות תורה ומצוות בבחינת אמת קנה, צריכין גם כן לזהר מאונאה וטעות. כי כמה וכמה פגמים ופניות חס ושלום יש בהתורה ומצוות של רב העולם, כי על ידי מעשיהם הפגומים, על ידי זה גם הטוב שלהם פגום הרבה, ואי אפשר להנצל בשלימות מהאונאה והטעיות של זה העולם, כי אם על ידי התקרבות להצדיק האמת. על כן צריכין לבקש ולחפש מאד את הצדיק האמת, ולשפך לבו כמים נכח פני ה' שיוזבה למצאו, כדי שיוזבה על ידו לברר המדמה שלו, כדי שינצל על ידי זה מכל הטעיות והאונאות הבאים על ידי בלבול המדמה. ויש שמאמין בהצדיק האמת ומתחיל להתקרב, אבל אין התקרבותו בשלמות, עד שיוזבה על ידי זה לברור המדמה בשלמות, זה בחינת אונאה פחות משתות, כי על ידי שהתחיל להתקרב באמת להצדיק האמת, על ידי זה יצא קצת מבחינת נגה (שהוא בחינת אונאה שתות), כי הצדיק מכריע אותו בכל פעם אל הטוב ואל הקדשה, ועל כן האונאה שלו

היא בבחינת פחות משתות ונתן למחילה, כי זה הצדיק הוא בבחינת ואיש חכם וכפרנה. אבל מי שאינו מתקרב אל הצדיק, רק עומד על המשקל שאינו חולק עליו, וגם אינו רוצה להתקרב, זה בחינת אונאה שתות, שהוא בחינת נגה שלפעמים נכלל בקדשה ולפעמים להפך, ועל כן הוא בסכנה גדולה, אם לא ישתדל להתקרב באמת, שלא יפל חס ושלום לרע גמור. אבל על כל פנים כל זמן שהוא בבחינת אונאה שתות, שאינו מכריע לכאן ולכאן, אזי הוא בחינת קנה ומחזיר אונאה, הינו שכל התורה ומצוות ומעשים טובים שלו, שהם עקר קנין האדם באמת כנ"ל, כל אלו הקנינים יתקומו, רק שיצטרף להחזיר האונאה, כי יצטרף תקון וברור גדול לברר התורה ומצוות שלו מהאונאה והטעיות שלו. אבל זה שטעותו בבחינת יתר משתות, הינו שגפול כל כך עד שחולק לגמרי על הצדיק שזה בחינת יתר משתות, הינו שבחינת נגה נכלל בקלפה חס ושלום, שם הוא בחינת בטול מקח לגמרי. שכל הקנינים שלו בטלין ומבטלין לגמרי, ועליו נאמר באשר בא כן ילך ומאומה לא ישא בעמלו. ויצטרף לסבל מה שיוסבל בכמה גלגולים וכו', עד שהצדיק יחזר ויתקנו מחדש לגמרי (לקוטי הלכות - הלכות שלוחין ה', אותיות ל"ט מ' לפי אוצר היראה - צדיק, אות ר"כ)

והארץ לא תמכר לצמתת

(ויקרא כ"ה, כ"ג)

עקר שרש העשירות הוא קרקעות ועל-כן הם סמוכים ביותר להנפש (כי מבואר בלקוטי מוהר"ן א' - סימן סח-סט - שכל נפשות שורשם בעשירות, עיין שם). וכבר מבאר שעקר השעבוד הוא על גוף הלווה בעצמו ומחמת שעבוד עצמו על-ידי זה נשתעבדין כל הנכסים. ועל-כן הפעל-חוב מורף מן הקרקעות אפלו מיד הלוקח, כי אין המכירה מפקיע מידי השעבוד שיש להמלוה על הלווה מנכסיו, כי מחמת שהקרקעות נשרשים בנפשו ביותר כנ"ל על-כן אי אפשר למכרם לגמרי לחלוטין ותמיד נשאר פנימיות שרשם, דהינו פנימיות שרש הנפש אצל המוכר. וזה שמצינו שבזמן שהיוכל נוהג שלא היה אפשר למכר קרקע לצמיתות, כמו שכתוב: "והארץ לא תמכר לצמיתת כי לי הארץ". והיה ביד המוכר לנאלה אחר המכירה כפי הדין המפרש בתורה. ואפלו אם לא היה גאלה, היתה חוזרת אליו ביובל, אבל לחלוטין ולצמיתות אי אפשר למכרה כלל. וכל זה מחמת שעקר שרשי הנפשות שם, ועל-כן הם נשרשים עם האדם ביותר. ועל-כן תמיד נשאר

פְּנִימִיּוֹת שְׂרָשָׁם אֶצֶל הַמוֹכֵר הַשְּׂדֵה שֶׁהִיא שְׁלוֹ מִנְחֵלֶת אֲבוֹתָיו, כִּי הִיא עֵקֶר הַנְּחִלָּה, כִּי שָׁם שְׂרָשֵׁי הַנְּפִשׁוֹת כִּנּוּ"ל. וְעַל-כֵּן אֵי אֶפְשֶׁר לְמַכְרֵה לְעוֹלָם. וּמֵאַחֵר שֶׁנִּשְׁאָר פְּנִימִיּוֹת שְׂרָשָׁה אֶצְלוֹ עַל-כֵּן בִּידוֹ לְגַאֲלָהּ, כִּי עֲדִין לֹא יֵצֵאָה לְגַמְרֵי מִיָּדוֹ וְרִשּׁוֹתוֹ כִּנּוּ"ל וְעַל-כֵּן בִּיזְבַל שָׂאז חוֹזְרִים כָּל הַדְּבָרִים לְמִקְוָרָם וְשְׂרָשָׁם עַל-כֵּן הַשְּׂדוֹת חוֹזְרוֹת לְבַעֲלִים אֹז, כִּי פְּנִימִיּוֹת מִקְוָרָם וְשְׂרָשָׁם נִשְׁאָר אֶצֶל הַמוֹכֵר כִּנּוּ"ל. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת גְּבִיעַת חוֹב מַלְקוּחוֹת ... א')

והארץ לא תמכר לצמתת כי לי הארץ

(ויקרא כ"ה, כ"ג)

הָאָרֶץ הִיא בְּבַחֲיִנַת אֲמוּנָה וְעַל-כֵּן לֹא תִמְכַּר לְצַמִּיּוֹת כִּי אִם לְפִי שְׁעָה עַד הַיּוֹבֵל כְּדֵי לְבַרֵּר בְּרוּרִים חֲדָשִׁים אֶצֶל הַלּוֹקָח, כִּי כָּל הַבְּרוּרִים הוּא עַל-יָדֵי אֲמוּנָה, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת קִרְקַע (כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (תְּהִלִּים ל"ז): שָׁכַן אֶרֶץ וְרָעָה אֲמוּנָה). וּבְכָל פַּעַם שִׁיּוּצֵאת הַקִּרְקַע מְרִשּׁוֹת לְרִשּׁוֹת הוּא בַחֲיִנַת גְּאֻלָּה, כִּי מְבַרֶרֶת עַל-יָדֵי זֶה בְּרוּרִים חֲדָשִׁים שְׁעַל-יָדֵי זֶה תִשְׁלַם הָאֲמוּנָה וְתִבּוֹא הַגְּאֻלָּה. וְזֶה שֶׁמּוֹכֵר בַּתּוֹרָה כְּמֵה פְּעָמִים לְשׁוֹן הַגְּאֻלָּה בְּקִנְיַת וּמְכִירַת קִרְקַע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "גְּאֻלָּה תִהְיֶה לוֹ וְכוּ". וְכֵן הִרְבֵּה כְּמֵה פְּעָמִים, כִּי הוּא בַחֲיִנַת גְּאֻלָּה, כִּי בְּכָל פַּעַם שִׁיּוּצֵאת הַקִּרְקַע, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת אֲמוּנָה, מְרִשּׁוֹת לְרִשּׁוֹת כְּדֵי לְבַרֵּר בְּרוּרִים חֲדָשִׁים כִּנּוּ"ל, הִיא מִתְקַרְבֶּת אֶל הַגְּאֻלָּה כִּנּוּ"ל. וְזֶה שֶׁרְמֵז ה' יִתְבַּרַךְ לִירְמִיָּה הַנְּבִיא עֲנִין הַגְּאֻלָּה עַל-יָדֵי קִנְיַת קִרְקַע, כְּמִבְּאֵר שֶׁם בִּירְמִיָּה שֶׁבַעַת שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת אָמַר לוֹ ה' יִתְבַּרַךְ (יִרְמִיָּה ל"ב): "הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן דִּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קִנֵּה אֶת שְׂדֵי וְכוּ". וְקִנֵּה אֶת הַשְּׂדֵה וּבִשְׂרוּ ה' יִתְבַּרַךְ עַל-יָדֵי זֶה שֶׁעֲתִידִין לְהַגְּאֵל וּיְקַנּוּ שְׂדוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "שְׂדוֹת בְּכֶסֶף יִקְנּוּ וְכוּ". וְלְכַאוּרָה הַדְּבָר תִּמּוּחָה: מִפְּנֵי מַה רָמַז לוֹ אֶת הַגְּאֻלָּה עַל-יָדֵי זֶה דִּיקָא, עַל-יָדֵי קִנְיַת שְׂדֵה! אֵךְ בְּאֵמַת קִנְיַת שְׂדֵה בַעֲצָמָה מְרַמֵּז עַל בַּחֲיִנַת הַגְּאֻלָּה כִּנּוּ"ל. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת חֻזְקַת קִרְקַעוֹת ב', אוֹת ג')

עַל הַמַּחֲסָם וְשְׁלוֹם, וְעַל-כֵּן זֶה שְׂבָא לְיָדֵי עֲנִיּוֹת, שֶׁהוּא הַתְּנַבְּרוֹת הַכְּבֵד חֶסֶם וְשְׁלוֹם עַל הַמַּחֲסָם, וּמַחֲמַת זֶה, הָעֲנִיּוֹת מְעַבִּיר עַל דַּעַת קוֹנֵו, כִּי דַעַתוֹ מִתְּבַלְבֵּל מַחֲמַת שֶׁהַתְּנַבְּר חֶסֶם וְשְׁלוֹם אַחֲיוֹת הַכְּבֵד. וְכָל מַה שֶׁמַּתְּנַבֵּר יוֹתֵר הָעֲנִיּוֹת, נִחְלָשׁ הַדַּעַת בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, וְכִמוּ"כֵן מִתְּנַבֵּר חֶסֶם וְשְׁלוֹם הַכְּבֵד יוֹתֵר. וּמַחֲמַת זֶה הָעֲנִי הוּא בְּכַעַס תְּמִיד, כִּי הַכַּעַס הוּא בַחֲיִנַת כְּבֵד בּוֹעֵס (וְעִיִּין לְקוּטֵי מוֹהֲרִין א' – סִימָן ג"ז), שֶׁהוּא בַחֲיִנַת עֲנִיּוֹת, וּמַחֲמַת זֶה 'בְּתֵר עֲנִיָּא עֲנִיּוֹתָא אֲזִיל' (בְּבָא קַמָּא צ.ב.). וְעַל-כֵּן זֶה שֶׁמְרַחֵם עַל הָעֲנִי וּמִשְׁפִּיעַ לוֹ פִּרְנָסָה הוּא מַחֲיָה נַפְשׁוֹ מִמָּשׁ וְיִכּוֹל לְהַצִּיל אֶת הָעֲנִי מִן הָעֲנִיּוֹת לְגַמְרֵי, כִּי עַל-יָדֵי זֶה שְׂנוֹתָן לוֹ וּמַחֲיָה נַפְשׁוֹ וּמְרַחֵב דַּעַתוֹ, עַל-יָדֵי זֶה מִתְּנַבֵּר הַדַּעַת עַל הַכְּבֵד וְכָל מַה שֶׁמַּתְּנַבֵּר הַדַּעַת נִכְנַע הַכְּבֵד, שְׁעַל-יָדֵי זֶה מִתְּבַטֵּל הָעֲנִיּוֹת.

וְזֶהוּ בַחֲיִנַת מַצּוֹת גְּמִילוֹת חֲסָדִים שֶׁגְּדוּלָּה מִן הַצְּדָקָה (יְרוּשְׁלָמִי פֶּאָה פ"א ה"א), כִּי עַל-יָדֵי הַגְּמִילוֹת חֲסָדִים שֶׁמְלוּה לוֹ וּמְרַחֵב לוֹ לְפִי שְׁעָה, עַל-יָדֵי זֶה יִכּוֹל לְהַצִּילוֹ מִן הָעֲנִיּוֹת לְעוֹלָם, כִּי עַל-יָדֵי זֶה שְׁעוֹזֵר לוֹ וּמְלוּה לוֹ וּמְרַחֵב דַּעַתוֹ, עַל-יָדֵי זֶה נִכְנַע הַכְּבֵד וְכָל מַה שֶׁנִּכְנַע הַכְּבֵד יוֹתֵר נִתְגַּדֵּל הַמַּחֲסָם יוֹתֵר. וְכָל מַה שֶׁנִּתְגַּדֵּל הַמַּחֲסָם יוֹתֵר נִכְנַע הַכְּבֵד יוֹתֵר עַד שֶׁיִּכּוֹל לְבַטֵּל הָעֲנִיּוֹת לְגַמְרֵי וְכִנּוּ"ל. וְעַל-כֵּן הַזְּהִירָה הַתּוֹרָה עַל הַמְלוּה לְבַל יִהְיֶה לוֹ כְּנוֹשָׁה, כְּדֵי לְהַצִּילוֹ מִעַבְדוֹת מִבַּחֲיִנַת עֶבֶד לוֹה וְכוּ, כְּדֵי לְהַצִּילוֹ מִבַּחֲיִנַת הַתְּנַבְּרוֹת הַכְּבֵד, שֶׁהוּא בַחֲיִנַת תְּכַבֵּד הָעֲבוּדָה, בַּחֲיִנַת עֶבֶד דָּם כְּדֵי לְבַטֵּל הָעֲנִיּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי עַל-יָדֵי זֶה שְׂאִינוֹ כְּנוֹשָׁה לְהַלוּוָה, עַל-יָדֵי זֶה מְכַנֵּיעַ בַּחֲיִנַת הַכְּבֵד, בַּחֲיִנַת עַבְדוֹת כִּנּוּ"ל. וְעַל-יָדֵי זֶה יִכּוֹל הַלוּוָה לְזַכּוֹת לְהַרְחִיב יָדוֹ וּלְפַרֵעַ לְהַמְלוּה וּלְהַנְצִיל מִן הָעֲנִיּוֹת לְגַמְרֵי. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת פִּסְחָ ו' – אוֹת י"ב)

את כספך לא תתן לו בנשך

(ויקרא כ"ה, ל"ז)

הַשְּׁפַע שֶׁל מָמוֹן בָּא לְהֶאָדָם מִבַּחֲיִנַת הַנְּפִשׁ שְׁלוֹ. וְכִשְׂאָדָם לוֹה מָמוֹן מֵאַחֲרִים, וְאֲזִי מִשְׁעַבְד אֱלוֹי שְׁעַבוֹד גּוֹפוֹ וְכָל נַכְסָיו, בְּבַחֲיִנַת "עֶבֶד לוֹה לְאִישׁ מְלוּוָה", וְאֲזִי נִכְלָל נַפְשׁ הַלוּוָה בְּנַפְשׁ הַמְלוּוָה, וְאֲזִי מְקַבֵּל הַמְלוּוָה עַל-יָדֵי זֶה שְׁפַע שֶׁל מָמוֹן הַבָּא גַם מִצַּד נַפְשׁ הַלוּוָה, כִּי כָּל נַפְשׁ יֵשׁ לָהּ אִיזוּה שְׁפַע שֶׁל מָמוֹן. וְזֶה עֲנִין אֲסוּר רַבִּית (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת רַבִּית א' לְפִי אוֹצֵר הִירָאָה – מָמוֹן וּפְרִנְסָה, מ"ג)

וכי ימוך אחיך

(ויקרא כ"ה, ל"ה)

עֵקֶר הַהַלְוָאָה הוּא בְּשִׁבִיל לְהַחְזִיק בְּיַד הַלוּוָה אוּלֵי יִוֹכַל לְהַרְחִיב יָדוֹ עַל-יָדֵי זֶה שִׁיזְכֶּה לְפְרִנְסָה עַל-יָדֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וִיקְרָא כה, לה): "וְכִי יִמוּךְ אַחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהַחְזַקְתָּ בּוֹ וְכוּ". וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם: אֵל תְּנִיחֵנוּ לְפַל אֶלָּא תַחְזִיק בּוֹ עַד שֶׁלֹּא יִפֹּל וְכוּ. כִּי הָעֲנִיּוֹת חֶסֶם וְשְׁלוֹם הוּא מִהַתְּנַבְּרוֹת הַכְּבֵד

את כספך לא תתן לו בנשך

(ויקרא כ"ה, ל"ז)

עבודה-זרה נקראת חובה. ועל-כן צריך האדם לשמר את עצמו מאד מלהיות בעל-חוב, ועל-כל-פנים שתהיה ההלוואה בהתר על-פי התורה, ולא יהיה בה חשש אסור רבית, חס ושלום, שאמרו רבותינו ז"ל עליו שהוא ככופר בהשם יתברך וכעובד עבודה זרה, רחמנא לצלן (לקוטי הלכות - הלכות רבית א' לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה, מ"ד)

את כספך לא תתן לו בנשך

(ויקרא כ"ה, ל"ז)

הלוה הוא בבחינת מעוט הירח, שמשם בא העניות, שעל-ידי-זה צריך אחד ללוות מחברו, כמובא בזהר הקדוש, שמסבנותא הוא מפגימא דסיהרא. ועל-כן הלוה נקרא עבד, כמבאר בפנים. ועל-כן בשחברו גומל עמו חסד, הוא עושה בזה מצוה גדולה מאד, כמאמר רבותינו ז"ל: גדולה גמילות-חסדים יותר מן הצדקה, פי עושה בזה טובה גדולה לחברו בגשמיות וברוחניות, כי הוא משלים וממלא אותו מפנימותו בבחינת מלוי הירח. ועל-ידי-זה בעצמו יכול להיות שיעזר לחברו שיוכל להנצל מהעניות לגמרי, על-ידי שימלא חסרונו, שזה בחינת מלוי פנים הלבנה, שעל-ידי-זה אינם יכולים החיצונים לינק ממנו כל-כך ואינם יונקים השפע שלו, ועל-ידי-זה יוכל לצאת מעניות לעשירות. ועל-כן נעשה מזה תקון גדול כשמלוה לחברו גמילות-חסד, כי הוא ממלא פגמת הירח, שזה עקר עבודתנו בידוע, ועל-כן הזהירה תורה על זה במה פעמים. אבל גם הלוה צריך לזהר מאד לקיים מצות פריעת בעל-חוב לשלם לחברו, ובזה הוא מעלה את המלכות לשרשה כביכול, בבחינת זרקא, דאודריקת לאתר דאתגטילת מתמן, כי המלוה לחברו הוא מעורר כביכול הרצון העליון, בחינת רעוא דרעיון, רצון אינסוף, להשפיע להמלכות שהוא בעניות, כדי שתוכל להתגבר ולברר מה שצריכה לברר, כדי שתוכל לעלות לחזר ולשוב לשרשה. וכשהלוה חוזר ומשלים מה שלוה מחברו ומקיים מצות פריעת בעל-חוב, על-ידי מצוה זו הוא מחזיר כביכול את המלכות לשרשה, לרצון העליון הנ"ל, ואז היא עולה עם כל הברורים שבררה למטה, ועקר הברורים נעשו על-ידי הסיוע שסיעו זה במה שנמל עמו חסד ותמך ידו והלוה לו, שעל-ידי-זה השלים אותו קצת, ועל-ידי-זה יש בו בזה לברר, ועל-ידי-זה יוכל להנצל לגמרי מן העניות כנ"ל. (לקוטי הלכות - הלכות אפותיקי ב' - אות ב' לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה, ק"א)

לא תרדה בו בפרך

(ויקרא כ"ה, מ"ג)

ועל-כן הזהירה התורה על כל אחד מישראל שלא יהיה עבד כמו שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל כי עבדות הוא בחינת זהמת הנחש, שמשם באין כל העונות. כי עקר קדשת ישראל הוא בחינת מלכות וחרות בחינת כל ישראל בני מלכים הם. ועל-כן כשאחד מישראל נופל לאיזה בחינה של עבדות מחמת דחקו ועניותו הוא רחמנות גדול עליו כי איש ישראלי לפי דקותו ורוחניותו אינו יכול כלל לשא עליו על העבדות כי על העבדות הוא בחינת המשאוי של עונות ממש שאי אפשר לישראל לשא עליהם כלל משאוי זו אפלו יום אחד כי על העבדות הוא בחינת על העונות ממש. ועל-כן החמירה התורה מאד בעבד עברי לא תרדה בו בפרך וכו' וכן בכמה דברים עד שאמרו רבותינו ז"ל הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו כי התורה החמירה מאד מאד להקל מאחינו בני ישראל על העבדות לבל יהיה עליו מטל על העבדות שהוא בחינת זהמת הנחש וכו' כי איש ישראלי אינו יכול לשא עליו כלל על העבדות, ועל-כן אפלו כשכבר נמכר לעבד חס ושלום אף-על-פי-כן צריך להקל עליו העל בכל מה אפשר כדי שלא יתגבר עליו חס ושלום בחינת זהמת הנחש על-ידי על העבדות הקשה פי כל מה שמקלין עליו העבודה נחלש ונכנע בחינת זהמת הנחש שהוא בחינת על העבדות. (ליקוטי הלכות - הלכות שכירות פועלים ב' - אות ב')

והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם

(ויקרא כ"ה, מ"ו)

כל עבודתנו הוא לאכללא שמאלא בימינא. פי כל אחד, כפי מה שזוכה על-ידי עבודתו להכניע הספרא-אחרא הנאותת בספרא דשמאלא כדי שיהיה נכלל שמאלא בימינא, כמו-כן לפי בחינתו נכלל אחר הבריאה בקדם הבריאה, שהוא תכלית כל עבודתנו. ועל-כן צריכין לעבד את השם יתברך בשני בחינות: בבחינת בן ובבחינת עבד, כמבאר בזהר הקדוש, כי שני בחינות אלו שרשן מבחינת קדם הבריאה ואחר הבריאה, שמשם שרש כל בחינות ימין ושמאל שיש בעולם; ועל-ידי שעובדין את השם יתברך בשני הבחינות הנ"ל, על-ידי-זה נכלל שמאל בימין, אחר הבריאה בקדם הבריאה, שזה עקר התכלית. וזה בחינת מצות מילת עבדים, הינו להכניע הרע הנאותו בשמאל, כמבאר בפנים. ועל-כן אסור לשחרר את העבד, כי כל זמן שהשם יתברך חפץ בקיום העולם הזה, אזי אנו צריכין

הגוף מחיב לעבד את הנשמה ולבטל רצונו מפני רצונה. אך כל זמן שיש להגוף איזה ריח עדין מתאוות הגוף, רק שמשבר תאוותו בשביל רצון הנשמה, שהוא רצון השם יתברך, ועובד אותו יתברך תמיד אף-על-פי שגם זה טוב מאד, אשרי לו, כי גם על-ידי-זה נתבטל העבודת דסטרא-אחרא, שהוא בחינת זממת הנחש, וזוכה לחרות, בחינת: כל המקבל עליו על תורה וכו', ואין לך בן-חורין אלא מי שעוסק בתורה; אך אף-על-פי-כן עבודתו עדין בבחינת עבד דקדשה, מאחר שעבודת השם נחשב לו לעבודה וגיעה, ורצון הגוף אינו נוטה לזה, רק שמבטל רצונו מפניו יתברך, על-כן הוא עדין בבחינת עבד דקדשה. אך עקר השלמות לבטל הגוף כל-כף לגבי הנשמה, עד שיתהפך לטבע הנשמה ממש, הינו שלא יהיה לו שום תאוה אחרת ולא שום רצון אחר, רק מה שהנשמה רוצה, הינו לעשות רצון הבורא יתברך, שזה בחינת: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", בשני יצריה, שגם הגוף אוהב את השם ועושה רצונו מאהבה. ואזי פשוטה לזה, אזי נקרא בן להשם יתברך, בחינת "בני אלה" וכו', שזה עקר השלמות. (לקוטי הלכות – הלכות ברכות השחר ג' – אותיות י"ח י"ט לפי אוצר היראה – יראה ועבודה, ז')

שיהיו כל עבודותינו בבחינת רצוא ושוב, דהינו לכלל כל הבריאה בקדם הבריאה, ואף-על-פי-כן יהיה קיום הבריאה ולא תתבטל לגמרי, חס ושלום, כי השם יתברך חפץ בקיום העולם. ועל-כן עקר העבודה לברר ולהעלות ולכלל שמאל בימין, ואף-על-פי-כן יהיה קיום גם לבחינת שמאל בשביל קיום העולם, פידוע. וזה בחינת מה שאסור לשהרר העבד, שלא לבטל לגמרי בחינת השמאל, רק צריכין למולו, הינו להכניע הרע הנאחז בבחינת שמאל ולברר הטוב ממנו עד שיהיה נכלל שמאל בימין, ועל-ידי-זה נכלל אחר הבריאה בקדם הבריאה כנ"ל. וזה בחינת מה דכתיב בעבדים: "והתנחלתם אתם לבניכם וכו'", לבניכם דיקא (לקוטי הלכות – הלכות עבדים ב', אותיות ד' ה' לפי אוצר היראה – יראה ועבודה, אות פ"א)

כי לי בני ישראל עבדים עבדי

(ויקרא כ"ה, ג"ה)

ישראל נקראים פעמים בשם עבדים לה' יתברך ופעמים בשם בנים, כמו שכתוב (ויקרא כה): "כי לי בני ישראל עבדים הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד". כי בחינת עבד ממש אין אחיזה בהם, בחינת לא ימכרו ממכרת עבד, כי הם עבדים דקדשה עבדי ה' אשר הוציאם מארץ מצרים מבית עבדים. מבחינת עבדות שזה היה עקר הגלות על-ידי התגברות עבדות דסטרא אחרא וכו'. ופעמים נקראים בשם בנים, כמו שכתוב (שמות ד'): "בני בכורי ישראל". וכמו שכתוב (דברים יד): "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו וכו'". כי צריכין שני בחינות הנ"ל, בתחלה בהכרח שתהיה העבודה בבחינת עבדות ואחר כך זוכין לבחינת בן. (ליקוטי הלכות – הלכות ברכות השחר ג' – אות מ"ד)

כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם

(ויקרא כ"ה, ג"ה)

מה שאצל רב בני-אדם, אכילה ושתיה ושאר תאוות הגוף אין נקרא עבודה כלל, ומצות ומעשים טובים נקרא אצלם עבודה וגיעה זה בחינת חלופ, שנתחלף בן המלך בבן העבד (כמובא בספר ספורי מעשיות – מעשה י"א), כמזכיר בתחלה אצלם, שרצון הנשמה שהיא בת-מלך באמת, זה נקרא אצלם עבודה, ורצון הגוף, שהוא בחינת עבד, זה דיקא אין נקרא אצלם עבדות כלל, כאלו היה חס ושלום הגוף מלך על הנשמה. ובאמת הדבר בהפוך ממש, כי הנשמה היא המלך באמת, והגוף הוא העבד; וכמו שהעבד מחיב לעבד את רבו ולעשות רצונו, כמזכיר

שבת שלום

**"אין צדקה נחשבת
כמו צדקת הדפוס"**
[רבי נתן]
בכל סניפי הדואר,
חשבון מס' 7-2255-89